

ЛІТЕРАТУРА

ОПЕРЕНЕ СЕРЦЕ

поема

Юрій Тарнавський

... mi cuidado
entre las azucenas olvidado.

San Juan de la Cruz,
Canciones del alma

1. ЯКИМ БУВ ОСТРІВ?

Острів
видихав вогкість,
як уста в сні,
я шукав
цієї шістнадцятилітньої
русявої квітки,
та мене
там
вже не було,
рослини
віддзеркалювали себе,
як безліч дзеркал,
повітря
було тверде,
як надутий
гумовий бальон,
птахи
в гущавині
робили звуки
зудару шабель,
скрипу сідел,
і навіть порскання
коней,
часами
подув вітру
продирався

крізь живопліт,
мов великий
дикий кабан,
оксид
покривав рептилії,
мов мідь,
цвіти
на кінці гілок
були мов болючі місця,
набуті
в солодких
битвах кохання,
соняшне світло
мурашками
кусало мою шкіру,
мої ноги
танцювали
дрібні мінуети
з водою
в довгій спідниці,
по паркетах
мініатюрних заливів,
після обіду
небо
плило крізь простір,
як довга, срібна
риба,
пальми
молилися навколішки
до брижів,
цілісінький день
несмілі хмари
стояли на обрії,
взявшись за руки,
мов діти,
що чомусь мене боялися.

2. ЩО Я РОБИВ ПОПОЛУДНІ?

Я тримав себе
в бетоновім
кулаці
на шпильях
синього чорнила,

далеко
внизу
був папір
і мій біль,
я поставав,
як оповідання,
яке пишуть,
поблизу,
на пляжі,
тіла жінок
пінилися,
як море,
я чув,
як тикали
довкруги мене
застелені ліжка,
немов годинники,
за моїми плечима
у лазничці,
рожеве мило
свистіло,
мов щасливий птах.

3. ЩО Я РОБИВ ВЕЧОРОМ?

Підпертий
книжкою
мого єдиного друга,
Жана-Ніколяса-Артюра,
я дивився
на цвинтар
моря
з нагробками хвиль
на ньому,
на заході,
на перлямутровім
паралелограмі
неба,
хмари
прибирали форми
кусків дерева
викиненого морем
на берег,
на сході

величезна
хмара
росла,
мов прутень,
націлений
у піхву
пітьми,
мої руки
і пальми
шелестіли
в постійнім вітрі,
шепочучи
ніщо,
я був щасливий,
як буду
сто років
після своєї
смерти.

4. ЩО Я РОБИВ ВНОЧІ?

Надворі
пітьма
хрумкала в зубах
квітів
і заплакані
дівчата
під моїм бальконом
простягали
свої почуття
до мене,
мов тремтячі
руки,
ніч
лишала
смак м'яти
в моїм роті,
стопи моїх ніг
зносилися,
я блідий місяць
над темною
постіллю,
я стояв
перед вікном,

тримаючи
лук
і в'язку стріл,
немов букет нарцизів,
у руці,
всередині
дві жінки,
які я вбив,
лежали на підлозі,
нечіткі,
мов темрява
в кутку,
звідкись взявся
мій батько
і подивився
мені прямо
в очі,
я поклав стрілу
на лук,
натягнув
тятиву,
мов беручи голосом
високу ноту,
і випустив стрілу,
вона розбила
скло
звуком поцілунка,
і вбилася
моєму батькові
в ліве
око,
тоді
я тим же способом
убив мою стару
тітку,
яка покотилася,
немов горобчик,
і молодого
чоловіка,
з бородою,
якого я бачив вперше
і до якого
я нічого
не відчував.

5. ЯКИМ Я БУВ ПЕРЕД САМИМ ЩАСТЯМ?

Море
вживало
всі свої численні
пальці,
щоб уложити
свої пелюстки
в велетенську
блакитну троянду,
безмежний годинник
Юкатану
не тикав
і не мав стрілок,
пальми
стояли
мов римські цифри,
час лежав
білими купами
на узбіччях,
каміння цвіло
своім блідофіялковим
цвітом,
ігуани
жували
свої сльози,
картини в фотоапараті
були мов бруньки,
мої руки
відбивалися від мого тіла,
мов блиск,
я не тужив
за нічим,
біль
не мусить завжди
передувати
щастю.

6. ДЕ НАЙКРАЩЕ МІСЦЕ НА СВІТІ?

Там,
де я *shall heiraten*,
soll have її,
де прозороока
сестра

води
привітала мене
при вихідній брамі
болю,
де вода
з блакитними рукавами
обняла мене
за плечі,
де я скрив своє
обличчя
в її грудях,
де риби
торкалися моїх заплющених
очей,
як уста,
що цілують,
де усмішка,
мов палець,
кликала мене
до мого щастя,
де моя кров
лопотіла,
мов прапорець
на великім пальці
моєї лівої
ноги,
де люди
обмінювалися адресами,
мов букетами
квітів,
де я плавав
у величезних квітах,
мов у воді,
де риби
росли мов озима пшениця,
в чистій
воді,
де дівчата
мали очі,
мов крила ангелів,
відходячи від мене,
де я зрозумів
уперше,
що трагедії

потрібні
для гармонії,
мов низькі тони
в музиці,
де я почав надіятися,
що колись напишу
хоч краплю
Бахового
моря.

Шлях відтіля
вів
геть від мене
і від мого щастя,
та я пішов ним,
нагинаючи його
усмішкою
до свого серця,
як промінь лазеру,
в той час коли
рожево-шкіра
гадюка
востаннє
зникала в дірі
в землі,
під звук
свого сичання
і шарудіння
сухого
листя.

7. ЯК БУЛО ЗАРАЗ ПО ЩАСТЮ?

Басейн
пускав коріння
зі своїх сімох
кутів
в сторону місяця,
обрій
ревів,
немов осел,
прагнучи волі,
тропічні птиці
вмостили своє яскраве
пір'я

в гніздах п'їтьми,
ром
блищав фосфором
в напїтках,
зуби
дзвенїли,
мов лїд,
у склянках,
мої руки
простягалися до мїсяця,
мов корїння
до грудки ґрунту,
я пригадав собі,
що мене було пхнуто
з цямрини
криниці
моїх уст,
щоб я потонув
у житті.

8. ЯКОЮ БУЛА ЗЕЛЕНА КІМНАТА В ГОТЕЛІ?

Я прошепотїв
її ім'я
ї в сусїднїм
готелї
вона затремтіла,
мов полумїнь
свїчки,
мої очї
вїтягнулися
пїд повіками,
як я
на лїжку,
притишений крик,
повторюваний, мов мелодїя,
доносився
з камери тортур
мого минулого,
усї три стїни
кїмнати
лазили
по моїм обличчї,
мов слимаки,

не було сліз,
щоб їх прогнати,
мої руки
були зайняті
своєю формою,
знак
години від'їзду
ставав чіткішим
з хвилини
на хвилину,
підтверджуючи
факт,
що вона ніколи
не з'явиться.

9. ЯК Я ПОВОДЖУСЯ, КОЛИ ВОНИ ВІД'ІЗДЖАЮТЬ?

Я веду себе
за плач у роті,
мов дитину
за руку,
я веду їх
і їхній одяг
до цього останнього
поцілунку,
мов до фіртки
в мурі,
крізь яку
я ніколи не пройду,
щоб вони
ніколи
не вернулися до мене,
шквал
їхніх блакитних очей
забиває мені віддих
на перехрестях,
їхні стопи,
босі
в сандалях,
торкаються тротуарів,
немов святі пальцями
голів
грішних,
рожевий колір

їхніх уст
і щік
коливається,
як люди,
що ось-ось
зомліють,
сині спіднички
обнімають
їхні стегна,
мов мої руки,
благаючи їх
зостатися
ще хоч на хвилинку,
мій віддих
звучить, як постріл
з батога,
женучи мене
вперед,
я опираюся
пралісу,
кості
моїх пальців
були зелені,
мов рурки
з нефриту,
я бачив
крізь них
кістяки людей,
розчленовані,
мов системи плянет,
кружляючі
крізь глину,
та,
яку я кохав,
ще не народилася
і померла
день перед тим,
мавпи
на свої затиснені
зуби,
мов на рам'я
свого єдиного
друга,
мені потрібні від'їзди,

як дата
мого народження,
коли я йду,
чути,
як ломляться кості
і як скрегочуть
зуби
жменьки
стокротків,
що залишилися
з іншої епохи
в моїй душі.

10. ЯК Я РОЗМОВЛЯВ З ГРОБНИЦЯМИ?

я спинився
по собі,
мов по піраміді,
свідомий каменю,
спеки,
стирали поцілунки
з моїх уст,
куски
сирого м'яса
клацали зубами
на мої дорогі ноги,
вночі
жінки,
спрагнені любови,
гарчали
під моїми дверима
і серцем,
замкнутими спільно
на замок,
раніше
смерть
в іржавім авті
ганяла за мною
по цілім краєвиді,
спітнілім,
як моє тіло.

Далі буде

ОПЕРЕНЕ СЕРЦЕ (II)

Юрій Тарнавський

11. ЯКОЮ БУЛА МЕРІДА?

О, місто радості,
о, місто щасливого подружжя,
з вікна твого готелю
я бачив,
як хмари росли,
мов пальмовий гай,
на обрії,
в Кампече
вони лущилися,
мов сіра фарба
зі стелі,
в Меріді
її ім'я
було зав'язане вузлом
на моїм язиці,
хоча часами
я й не знав,
хто вона така,
мій рот
шелестів
її ім'я,
як дерево,
дерева
простягали до мене
гілки,
я стискав
їхні хрусткі
численні пальці,
парки
Були, мов перстені
з самоцвітами
цвіту,
оправленим
у листя,

Продовження з попереднього числа.

я проходжався
білими вулицями
немов одітий
в свіжо накрохмалений
білий одяг,
я минав
цю браму,
яку я цілував раз,
мов напіврозкритий
вогкий
рот,
я з'являвся
і зникав
у готелях, ресторанах
і своїм тілі,
як приємний
сон,
що повторюється,
я був володарем
свого серця,
вночі
я лягав
сам
у вузьке ліжко,
щасливий,
немов під зеленим кущем,
я носив
басейн, що внизу,
на своїм пальці
мов перстень
з велетенським, прямокутним
куском бірюзи,
сни
хлюпали в моїм мозку,
мов вода
в басейні, що внизу,
ранок
розвіває моє тіло
з ліжка,
немов туман,
і я біг
мити собі лице
в холоднім дзеркалі
в лазничці.

12. ЯКИМ БУВ ЮКАТАН?

На самім споді
були поклади
зубів
і зламаних пальців,
спалених,
мов вапно,
в домнах
тіл,
тоді йшла
вода,
тверда й зелена,
як шкурка
кавуна,
веселка
виростала з неї,
рожева й соковита,
немов м'якуш
того ж кавуна,
ліс лиць
і душ
заступав обрій,
товплячись
перед ним,
як перед сповідальницею,
і чувся шепіт,
мов побіч сповідальниці,
замість шелесту листя,
віддаль
шелестіла,
мов дерево,
рівнина
тягнулася
нудно,
як біль зубів,
час,
мов опецькуватий
ідіот-дитина,
грався домовинами,
складаючи їх
в стосики,
аж вони котилися
за обрій,

дзигарі
на ратушах
видовбували стрілками
хвилини з механізмів,
вправно,
немов сороки
шпik
із костей,
троянди
гули,
мов електричні годинники,
сполучені
стеблами
з землею,
майдан
був витертий
коханцями,
як старий гріш,
ніч
нервово гнула
тонкий і білий
місяць
в своїх плескатих
чорних пальцях,
небо
було покрите
дрібним письмом,
немов мільйони
любовних листів,
над заокругленою
чорною
силуетою міста,
що виглядало,
як люди
скоцьюблені
під ковдрами,
мов поцілунок
з'явився
й зник,
як метеор.

13. ЯК Я ПОВОДЖУСЯ, КОЛИ ПРИЇЗДЖАЮ?

Я підношу
телефонні
слухавки,
шукаю за ними,
я надіюся
знайти
хоч паперові
сліди
по них,
надворі
хідники набиті
прізвищами,
що рухаються,
як живі
телефонні книжки,
я питаю,
чи хтось чув
про них,
ніч киває заперечливо
своєю круглою
головою,
мої пальці
скрегочуть,
як зуби,
один об одного,
я грюкаю
кулаком
в свої груди,
та тільки горбата
самота
відповідає,
усміхаючись широко,
пригадуючи,
що вона теж
жіночого роду,
я крокую
назад,
натрапляю
на м'який мур
своїх коханок,
колір
очей,

які я так кохаю
меншає,
мов рука,
що махає
з поїзда,
який від'їжджає,
я залишаюся
сам,
мов залізнична
станція,
ліжко
чекає на мене,
як дата моєї
смерти,
я лягаю
в нього,
притискаюся
до свого тіла,
якмога даліше
від тепла,
що йде
від постелі.

14. ЯКИМИ БУЛИ ПІЗНІ ПОПОЛУДНІ В РОЖЕВІЙ ЗОНІ?

Спокій
осідав,
мов присмерк,
мій біль
був мов величезне
ліжко,
десь глибоко в мені,
я згинався
над своєю душею,
як над листком
паперу,
моє серце
ворушилося,
мов рука,
що спішиться записати
думку,
часами
мрамуровий кружок стола
посувався,

як самотній
гість
у кав'ярні,
тримаючись
цвяха на стіні,
хижак годинника
ледве ворушив
своїми крилами
і дзьобом,
рослини
в висячих вазонках,
що в вікнах,
сичали,
як пара,
втікаючи
з рури,
час
ріс в годинниках,
мов рослини
в вазонках,
було так
тихо,
що я розумів
речовину,
кінець
болю
такий самий,
як кінець марафонського
бігу —
глядачі
холітаються,
як гнилі
зуби.

15. ЯКОЮ БУЛА НЕДІЛЯ В МІСТІ МЕХІКО?

Краплі дощу
були натягнені
крізь простір,
немов нерви,
повітря
хвилювалося,
мов людина,
холод

робив предмети
чіткішими,
мов біль,
приємно було
знову чути
самотнім,
душа
була цупка,
як напнутий м'яз,
я примусив
себе молитися,
немов навчаючи
дитя
ходить,
надіявся
купити її кохання
за два срібні
схлипи,
тіла людей
спиналися по крутих
сходах,
як вода
стікаючи згори,
місто
нудило,
воно вибльовувало
свої форми,
деякі будинки
заточувалися,
було ясно,
що вкінці
згине все,
як все
колись народилося,
кров була
немов фанфари
Ваґнера,
колективо
було затишне,
як короткий, інтимний
вірш,
в яким можна
заплющити очі,
я скурвійсин

поправді,
не потребую
нікого,
тільки літери
свого прізвища,
дивно,
як мене вабить
форма хреста,
може Христос
теж
мій друг
і я підпертий
його смертю,
повний болю,
немов із зламаним
пальцем,
я відійшов від
простору,
посуваючись Реформою,
такий собі
неодружений метеор,
пролітаючи крізь рожеві туманності
жіночих тіл,
квадратові орбіти
елегантних вулиць,
галактики
білих постелей,
вицокуючи-цокуючи зубами
звук чисел,
все наближаючись, наближаючись, наближаючись
до того ліжка
більш самотнього
ніж могила
в своїй несамотності.

16. ЩО СТАЛОСЯ В МЕХІКО?

Висівши,
я побачив себе
на вершку свідомости,
мов на горбі,
по однім моїм боці
стояла струнка
блакитна постать

неба,
по другім —
трава
кидала тінь
пари
довгих ніг,
внизу
був біль,
як таксі
з усіма дверима
відчиненими навстіж,
я зрозумів,
немов пригадуючи,
що трагедій
треба вкінці позбутися,
як дешевих, поламаних
меблів,
що жіноча краса
жовкне,
як старий папір,
що є наївним
вимагати,
щоб лиш одна людина
наситила
всю потребу любови
другої —
одна з них
була лиш краплею
роси
на моїм біцепсі —
щастя
чекало за рогом
моєї душі,
кістяки
сузір'їв
спали спокійно
в глині неба,
земля травила
свої кістяки,
мов шлунок,
море
скреготало
своїми м'якими
зубами,

сік
обертвся
в рослинах,
як велетенські
колеса,
гуркочучи
безустанку,
вода
підкорялася
своім чітким
математичним правилам,
сліпуче світло сонця
прямувало
білими,
прямими
шляхами,
немов пророк
у довгім хітоні,
глянувши
собі на груди,
я побачив,
як мої легені
рухалися,
мов пара крил,
я знісся на них
в своє майбутнє
під співи
хорів
листоків паперу,
що співали
ось ці пісні
моєї душі.

17. ЯК СПРАВИ ТЕПЕР?

На вуличках
Пляї дель Кармен
вітер
розвіває шерсть
на карках псів,
як гребені хвиль
на морі, що поблизу,
я знов
у своїм тілі,

дивлюся
на цвинтар паперу
з нагробками
чистоти
на нім,
я підпертий
своїм Далі-подібним
ліктем,
вірш цей
є мов діра
в моїх грудях,
її обличчя
мерехтить у ній,
немов море,
в цю мить
я знов сумний,
кладу голову
на холодні коліна
паперу,
навіть короткі віддалі
такі далекі,
люди
забувають серця,
мов числа телефонів,
моя рука
колишеться,
як гілка
в вітрі,
мій ум
колишеться,
як гілка
в вітрі,
чому
відтято
життя
моєму єдиному
другові
сорок три роки
до того,
як я
народився?

26. XI. 1975 — 17. VI. 1985

ОПЕРЕНЕ СЕРЦЕ

поема [виправлені варіанти]*

Юрій Тарнавський

9. ЯК Я ПОВОДЖУСЯ, КОЛИ ВОНИ ВІД'ЇЗДЖАЮТЬ?

Я веду себе
за плач у роті,
мов дитину
за руку,
я веду їх
і їхній одяг
до цього останнього
поцілунку,
мов до фіртки
в мурі,
крізь яку
я ніколи не пройду,
щоб вони
ніколи
не вернулися до мене,
шквал
їхніх блакитних очей
забиває мені віддих
на перехрестях,
їхні стопи,
босі
в сандалях,
торкаються тротуарів,
немов святі пальцями
голів
грішних,
рожевий колір
їхніх уст
і щік
коливається,

* Передруковуємо два розділи з поеми Ю. Тарнавського "Оперене серце. Поема" (Сучасність 1986, 1) так, як їх треба читати. — Ред.

як люди,
що ось-ось
зомліють,
сині спіднички
обнімають
їхні стегна,
мов мої руки,
благаючи їх
зостатися
ще хоч на хвилинку,
мій віддих
звучить, як постріл
з батога,
женучи мене
вперед,
я опираюся
на свої затиснені
зуби,
мов на рамя
свого єдиного
друга,
мені потрібні від'їзди,
як дата
мого народження,
коли я йду,
чути,
як ломляться кості
і як скрегочуть
зуби
жменьки
стокротків,
що залишилися
з іншої епохи
в моїй душі.

10. ЯК Я РОЗМОВЛЯВ З ГРОБНИЦЯМИ?

Я спинався
по собі,
мов по піраміді,
свідомий каменю,
спеки,
пралісу,
кості

моїх пальців
були зелені,
мов рурки
з нефриту,
я бачив
крізь них
кістяки людей,
розчленовані,
мов системи плянет,
кружляючі
крізь глину,
та,
яку я кохав,
ще не народилася
і померла
день перед тим,
мавпи
стирали поцілунки
з моїх уст,
куски
сирого м'яса
клацали зубами
на мої дорогі ноги,
вночі
жінки,
спрагнені любови,
гарчали
під моїми дверима
і серцем,
замкнутими спільно
на замок,
раніше
смерть
в іржавім авті
ганяла за мною
по цілім краєвиді,
спітнілім,
як моє тіло.

ПРОСИМО ВИПРАВИТИ

У *Сучасності* 1986, 2, у поемі Ю. Тарнавського "Оперене серце" (II) на стор. 20 (7 рядок знизу) має бути: розвівав моє тіло; на стор. 22 (4 рядок знизу) має бути: мій поцілунок; на стор. 23 (5 рядок згори) має бути: шукаючи за ним; на тій самій стор. (20 і 21 рядки згори) має бути:

ніч
киває заперечливо;

на стор. 24 (12 і 13 рядки знизу) має бути:

десь глибоко в мені
застелене нарешті;

на стор. 25 (рядки 3 та 4) має бути:

у кав'ярні
напроти мене.

СУЧАСНІСТЬ

ЛІТЕРАТУРА, МИСТЕЦТВО, СУСПІЛЬНЕ ЖИТТЯ

СІЧЕНЬ 1986

Ч. 1 (297)

**РІК ВИДАННЯ ДВАДЦЯТЬ ШОСТИЙ
МЮНХЕН**

«SUČASNIST» — JANUAR 1986

MÜLLERSTR. 33, RGB., 8000 MÜNCHEN 5

СУЧАСНІСТЬ

ЛІТЕРАТУРА, МИСТЕЦТВО, СУСПІЛЬНЕ ЖИТТЯ

ЛЮТИЙ 1986

Ч. 2 (298)

**РІК ВИДАННЯ ДВАДЦЯТЬ ШОСТИЙ
МІУНХЕН**

«SUČASNIST» — FEBRUAR 1986

MÜLLERSTR. 33, RGB., 8000 MÜNCHEN 5

СУЧАСНІСТЬ

ЛІТЕРАТУРА, МИСТЕЦТВО, СУСПІЛЬНЕ ЖИТТЯ

КВІТЕНЬ 1986

Ч. 4 (300)

**РІК ВИДАННЯ ДВАДЦЯТЬ ШОСТИЙ
МЮНХЕН**

«SUČASNIST» — APRIL 1986

MÜLLERSTR. 33, RGB., 8000 MÜNCHEN 5